

University of Groningen

Mythes en waarheden over kansen voor juridisch onderzoek bij NWO

Vols, Michel; van Dijck, G.; van der Vorm, B.

Published in:
 Nederlands Juristenblad NJB

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version
 Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:
 2019

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Vols, M., van Dijck, G., & van der Vorm, B. (2019). Mythes en waarheden over kansen voor juridisch onderzoek bij NWO. *Nederlands Juristenblad NJB*, 2019(18), 1319-1325.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Mythes en waarheden over kansen voor juridisch onderzoek bij NWO

Michel Vols, Gijs van Dijck & Benny van der Vorm¹

In deze bijdrage worden aan de hand van door NWO verschaft gegevens honoreringspercentages van juridische en niet-juridische (sociaal-wetenschappelijke) onderzoeksaanvragen vergeleken, alsook de percentages tussen juridische sub-disciplines. De resultaten laten zien dat het aantal juridische onderzoeksaanvragen is toegenomen en dat de slagingskans van juridische voorstellen niet heel veel lager ligt (maar zeker niet hoger) dan die uit de andere disciplines gezamenlijk. Het onderzoek is niet meer dan een allereerste aanzet voor een feitelijke onderbouwing van en verdere discussie over de toekomst van juridisch onderzoek in Nederland.

1. Inleiding

Juristen worden onderbedeeld door wetenschapsfinanciers als de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (hierna: NWO). Deze opvatting lijkt breed gedragen te worden door onze collega's aan de Nederlandse rechtenfaculteiten,² maar een empirische onderbouwing ontbreekt. Eerder onderzoek met gegevens over de wijze van de verdeling van het onderzoeksgeld is in het geheel schaars. Van der Burg schreef een kritisch artikel over de bureaucratische en kostbare manier van beoordeling van onderzoeksaanvragen en toekenning van NWO-subsidies.³ Voorts is op 'macroniveau' bekend dat het overgrote deel van het onderzoeksgeld dat door NWO en/of de European Research Council (hierna: ERC) wordt verdeeld, terecht komt bij de bètawetenschappen, niet bij de sociale wetenschappen en geesteswetenschap-

pen (hierna: SGW). Onderzoeker Bol stelt: 'Letterlijk op alle niveaus in de academische wereld krijgen bèta-onderzoekers disproportioneel veel geld: van NWO, de ERC, van de overheid en van de universiteit. (...) Het moge duidelijk zijn: de bètas maken de dienst uit in de academische wereld'.⁴

Ook is het een en ander bekend over de verdeling van het geld op 'microniveau', namelijk welke individuele onderzoekers meer kans hebben op een onderzoeksbeurs. Zo toonden Bol en anderen het zogenoemd 'Mattheus-effect' aan: onderzoekers die vroegtijdig in hun carrière een VENI-beurs krijgen, verwerven later aanzienlijk meer onderzoeksgeld dan onderzoekers die net naast die beurs hebben gegrepen.⁵ Onderzoek van Van der Lee & Ellemers liet zien dat vrouwelijke onderzoekers minder kans hebben op een onderzoeksbeurs dan hun mannelijke collega's,

Auteurs

1. Prof. dr. mr. M. Vols is hoogleraar Openbare-orderecht aan de Rijksuniversiteit Groningen. Prof. dr. mr. G. van Dijck is hoogleraar Privaatrecht aan Maastricht University. Mr. dr. drs. B. van der Vorm is universitair docent straf(proces)recht aan Universiteit Utrecht. De auteurs maken deel uit van de 'Werkgroep rechtswetenschap',

verder bestaande uit: Ferry de Jong, Janne-mieke Ouwkerk, Elaine Mak, Vanessa Mak, Chantal Mak, Albert Verheij en Catalina Goanta. De auteurs danken de medewerkers van NWO voor hun hulp bij het verkrijgen van de data verwerkt in dit artikel.

Noten

2. Zie recentelijk nog T. Barkhuysen &

J.E. van den Brink, 'Onderzoek naar Nederlands recht in de knel door internationalisering. Biedt het sectorplan Rechtsgeleerdheid uitkomst?', *NJB* 2019/306, afl. 7, p. 464-467 en www.njb.nl/blog/onderzoek-naar-nederlands-recht-in-de-knel-door.31010.lynkx. Zie ook 'Meer geld nodig voor juridisch onderzoek', *Mr.* *Online* 21 maart 2017.

3. Zie W. van der Burg, 'De onzichtbare kosten van controle- en selectieprocedures', *NJB* 2012/2024, afl. 36, p. 2528-2537.

4. Zie <http://stukroodvlees.nl/de-financiele-suprematie-van-de-betas>.

5. Zie T. Bol, M. de Vaan & A. van de Rijt, 'The Matthew effect in science funding', *PNAS* 2018, p. 1-4.

al wijzen anderen op de methodologische beperkingen van het onderzoek.⁶

In dit artikel richten wij ons niet primair op de verdeling van het onderzoeksgeld op macroniveau. Het is namelijk evident dat de juridische wetenschap, net als (andere) sociale of geesteswetenschappen, onderbedeeld wordt ten opzichte van de bètawetenschappen. Wij willen ons ook niet richten op het microniveau: het gaat ons niet om welke individuele juridische onderzoekers een beurs krijgen en welke niet. Wij richten ons op de vraag of juridische aanvragen binnen het SGW-domein minder vaak worden gehonoreerd dan niet-juridische aanvragen. Ook kijken wij naar de mogelijke verschillen tussen de juridische sub-disciplines: zijn civilisten bijvoorbeeld succesvoller bij NWO dan strafrechtjuristen? Door deze vragen te beantwoorden proberen wij meer inzicht te verkrijgen in de daadwerkelijke verdeling van het onderzoeksgeld. Ook verkennen wij de mogelijke oorzaken en gevolgen van de eventuele financiële onderbedeling van juridisch onderzoek. Deze gegevens kunnen een basis bieden voor een constructieve discussie onder rechtswetenschappers over strategische keuzes in subsidieaanvragen, samenwerking met andere disciplines, en bestuurlijk overleg met NWO en andere subsidieverstrekters.

In het onderzoek bestuderen wij de beschikbare data over de verdeling van het onderzoeksgeld door NWO. Zo analyseren wij door NWO aan ons verstrekte kwantitatieve gegevens die inzicht geven in het aantal juridische onderzoeks aanvragen dat de afgelopen jaren is ingediend en gehonoreerd. Ook hebben wij samenvattingen van door NWO in de periode 2012-2017 gehonoreerde onderzoeksprojecten geanalyseerd. In par. 2 gaan wij nader in op die gegevens, en presenteren wij de resultaten van de analyse van die data, die we vervolgens in par. 3 nader bespreken.

2. Kwantitatieve data over (juridische) aanvragen en honoreringen

In deze paragraaf presenteren wij de resultaten van onze analyse van verschillende data over onderzoeks aanvragen die zijn ingediend in het kader van de Vernieuwingsimpuls (VENI, VIDI, VICI) en het programma Onderzoekstalent in de jaren 2012-2017. Wij richten ons alleen op de aanvragen die zijn gedaan binnen het NWO-domein SGW.

In deze analyse hebben wij allereerst data betrokken die te vinden zijn op de website van NWO.⁷ Per onderdeel van de Vernieuwingsimpuls is op de website te vinden hoeveel aanvragen per domein per financieringsinstrument (bijvoorbeeld Onderzoekstalent of VIDI) per jaar zijn ingediend, en hoeveel van die aanvragen zijn gehonoreerd. Op dezelfde website zijn ook korte publiekssamenvattingen van de gehonoreerde aanvragen gepubliceerd. Aan de hand van deze samenvattingen is veelal in te schatten onder welke juridische sub-discipline een gehonoreerde aanvraag valt (bijvoorbeeld privaatrecht of strafrecht/criminologie).

Aan de hand van deze openbare kwantitatieve informatie is eenvoudig de algemene honoreringsratio binnen het domein SGW te berekenen. Het is aan de hand van deze gegevens echter niet mogelijk om de honoreringsratio van juridische aanvragen te berekenen en te vergelijken met niet-juridische aanvragen binnen het domein SGW. Daarom hebben wij bij NWO aanvullende data opgevraagd. Van NWO hebben wij informatie gekregen over het aantal ingediende aanvragen met een juridische 'disciplinecode' die over de NWO-'verslagjaren' 2006-2017 zijn ingediend in het kader van de Vernieuwingsimpuls en Onderzoekstalent. Er zijn vier juridische discipline-codes: 43.10.00 (Privaatrecht, hierna: PRIV), 43.20.00 (Staatsrecht en Bestuursrecht, hierna: STABES), 43.30.00 (Internationaal en Europees recht, hierna: IER) en 43.40.00 (Strafrecht en criminologie, hierna: STRAFC). Ook hebben we informatie gekregen over het aantal honoreringen over de jaren 2006-2017 die een juridische disciplinecode hebben. Wij hebben geen data opgevraagd over het aantal (juridische) aanvragen en honoreringen in andere subsidieprogramma's zoals de Open Competitie.

Uit de gegevens blijkt dat in onderzoeks aanvragen kan worden aangegeven dat meerdere discipline-codes relevant zijn. Om dubbel telling te voorkomen, hebben wij alleen naar de primaire (dat wil zeggen eerst genoemde) disciplinecode, en niet naar aanvullende discipline-codes gekeken. Als de primaire disciplinecode van een aanvraag een juridische disciplinecode is, dan hebben wij die aanvraag als een juridische aanvraag aangemerkt. Als de aanvraag als primaire code 43.10.00 hanteert en daarnaast ook 43.20.00 gebruikt, dan hebben

Tabel 1. Totaal aantal aanvragen binnen SGW en aandeel juridische aanvragen

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Totaal
VENI SGW	408	445	457	473	454	549	2786
Juridische aanvragen	10% (41)	9% (42)	8% (37)	10% (46)	10% (44)	10% (53)	9% (263)
VIDI SGW	148	163	169	204	244	235	1163
Juridische aanvragen	12% (18)	9% (14)	8% (14)	11% (22)	8% (20)	10% (24)	10% (112)
VICI SGW	75	74	75	76	86	82	468
Juridische aanvragen	5% (4)	5% (4)	0% (0)	14% (11)	10% (9)	9% (7)	7% (35)
Juridische aanvragen Onderzoekstalent	39	40	18	56	40	42	235

wij deze aanvraag als een privaatrechtelijke aanvraag aangemerkt.

Deze verzamelde gegevens hebben wij vervolgens met behulp van relatief eenvoudige en beschrijvende statistische technieken geanalyseerd. De volgende paragrafen laten de resultaten zien van die analyse. Wij baseren ons alleen op gegevens die zien op de meest recente jaren (2012-2017) in onze data. NWO paste de beoordelingsprocedure ten aanzien van de Vernieuwingsimpuls namelijk in 2012 aan en het programma Onderzoekstalent was niet van kracht vóór 2012. De gevolgen van deze wijziging zijn derhalve niet geanalyseerd.

Ten slotte hebben wij ook alle samenvattingen van door NWO gehonoreerde aanvragen binnen de Vernieuwingsimpuls geanalyseerd. Wij hebben de op de website van NWO gepubliceerde samenvattingen van VENI, VIDI en VICI-honoreringen (2012-2017) bekeken en de juridische en criminologische projecten geïdentificeerd. Dit betreft samenvattingen waarin (varianten van de) woorden als 'recht', 'law' of 'criminologie' voorkomen. In totaal hebben wij 48 relevante samenvattingen van gehonoreerde onderzoeksprojecten aangetroffen.

De paragrafen 2.1 t/m 2.4 zijn gebaseerd op de informatie die te vinden is op de website van NWO over het aantal aanvragen die per subsidieprogramma werden gedaan, alsmede de kwantitatieve gegevens over de aanvragen met een juridische discipline die wij van NWO hebben ontvangen. In par. 2.5 zullen wij deze gegevens nader confronteren met de resultaten van onze analyse van de samenvattingen van de gehonoreerde projecten die op de website van NWO te vinden zijn.

Voordat wij overgaan tot het presenteren van de resultaten, past op deze plaats een waarschuwing. Onze data zien op de 'oude' NWO-procedures: in 2018 is de procedure in de Vernieuwingsimpuls aangepast, en wordt in het kader van VENI bijvoorbeeld gewerkt met voor-aanmeldingen en inbeddingsgaranties.⁶ Aan de hand van onze gegevens kunnen wij niet inschatten of dit tot gevolg heeft dat er meer of minder (juridische) aanvragen worden ingediend en/of gehonoreerd. De veranderende procedures maken het bovendien lastig om harde conclusies te verbinden aan bijvoorbeeld toe- of afnames van

(juridische) aanvragen en verschillen tussen honoreringsratio's. Niettemin geven de onderzoeksresultaten een indruk van de kansen van de juridische discipline in relatie tot andere disciplines binnen de sociale wetenschappen en geesteswetenschappen.

De onderzoeksresultaten geven een indruk van de kansen van de juridische discipline in relatie tot andere disciplines binnen de sociale wetenschappen en geesteswetenschappen

2.1. Aantal (juridische) aanvragen stijgt

Tabel 1 laat zien dat het aantal juridische aanvragen in het kader van de Vernieuwingsimpuls de afgelopen jaren stijgt. In 2012-2017 werden in totaal 263 juridische VENI-aanvragen ingediend. In 2017 werden ongeveer 29% meer juridische VENI-aanvragen ingediend dan in 2012. Het totaal aantal VENI-aanvragen stijgt echter ook, waardoor het aandeel van de juridische aanvragen binnen alle VENI-aanvragen elk jaar stabiel blijft (8%-10%). Ook bij VIDI (33%) en VICI (75%) is een stijging in het aantal juridische aanvragen waar te nemen, maar wijzigt het aandeel van de juridische aanvragen binnen het totaal aantal aanvragen niet sterk.

Binnen het Onderzoekstalent-programma werden gemiddeld 39 juridische aanvragen per jaar gedaan, maar schommelt het aantal aanvragen sterk. Het is onbekend hoeveel aanvragen er in totaal zijn ingediend, omdat NWO alleen cijfers over het aantal uitgewerkte voorstellen en niet over het aantal initiële aanvragen heeft gepubliceerd.

6. Zie R. van der Lee & N. Ellemers, 'Gender contributes to personal funding success in The Netherlands', *PNAS* 2015, nr. 40, p. 12349-12353. Zie voor de methodologi-

sche kritiek bijv. C.J. Albers, 'Dutch research funding, gender bias, and Simpson's paradox', *PNAS* 2015, p. 1-2.
7. www.nwo.nl.

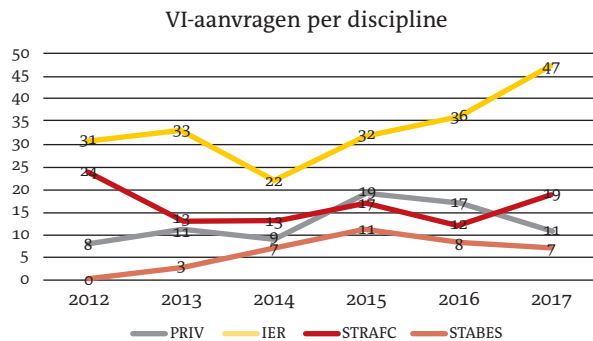
8. In 2018 werden binnen het SGW-domein in totaal 558 pre-proposals in de VENI-ronde ingediend. Ongeveer 40% van de indieners van een vooraanmelding werd

uitgenodigd om een volledige onderzoeks-aanvraag in te dienen. Naar verwachting zullen 51 aanvragers een VENI-beurs krijgen.

2.2. Veel aanvragen internationaal en Europees Recht

Figuur 1 laat zien dat verreweg de meeste aanvragen binnen de Vernieuwingsimpuls (VENI, VID, VICI) die tussen 2012 en 2017 zijn ingediend internationaal of Europees Recht als onderwerp hadden.

Figuur 1: Alle aanvragen Vernieuwingsimpuls (VENI, VID, VICI) uitgesplitst per discipline

Van de in totaal 262 over de jaren ingediende VENI-voorstellen had 48% als primaire disciplinecode IER, 25% de code STRAFC, 16% de code PRIV en 10% de code STABES. Ten aanzien van de voorstellen met de code STRAFC is het van belang om in het achterhoofd te houden dat ook (zuivere) criminologische onderzoeks aanvragen onder de laatstgenoemde disciplinecode vallen. Het aantal (niet-criminologische) strafrechtelijke voorstellen zal derhalve lager liggen.

De data over aanvragen voor een VID- of VICI-beurs laten een vergelijkbaar beeld zien. Ook hier vormen voorstellen over internationaal of Europees Recht de meerderheid. Zo gaan van alle 112 VID-aanvragen 53% over Internationaal of Europees Recht, en 20% over strafrecht of criminologie. 21% van de aanvragen is privaatrechtelijk van aard, en slechts 6% van de voorstellen gaan over staats- en bestuursrecht. Van de 35 juridische VICI-aanvragen zijn 43% internationaal/Europeesrechtelijk van aard en 28% strafrechtelijk en criminologisch. Privaatrechtelijke VICI-voorstellen (23%) en staats- en bestuursrechtelijke (6%) voorstellen worden minder vaak ingediend.

Ten slotte geldt ook bij juridische aanvragen in het kader van Onderzoekstalent dat de disciplines internationaal of Europees Recht en strafrecht of criminologie oververtegenwoordigd zijn. Van alle juridische aanvragen had 38% de code internationaal of Europees Recht, 32% strafrecht of criminologie, 19% privaatrecht en 10% staats- en bestuursrecht.

2.3. Minder juridische honoreringen?

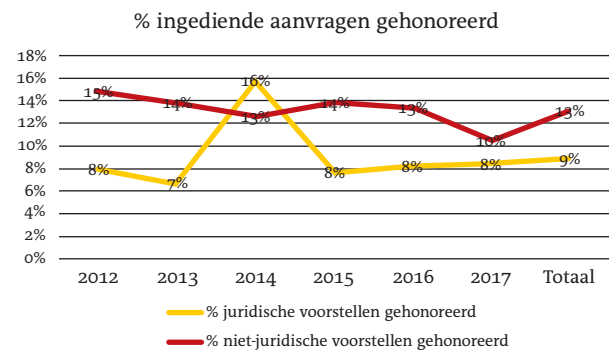
Vervolgens is het de vraag hoeveel van de juridische aanvragen door NWO zijn gehonoreerd met een subsidie. Het percentage van de juridische aanvragen dat wordt gehonoreerd ligt bij alle beurzen in nagenoeg alle jaren lager dan het percentage toekenningen van niet-juridische aanvragen. Zo wordt tussen 2012-2017 in het kader van VENI 10% van de juridische aanvragen gehonoreerd, en van niet-juridische aanvragen 13%. Voor VID is er een verschil van 6 procentpunten, en bij VICI gaat het om een verschil van 9 procentpunten.

Het percentage van de juridische aanvragen dat wordt gehonoreerd ligt bij alle beurzen in nagenoeg alle jaren lager dan het percentage toekenningen van niet-juridische aanvragen

Ten aanzien van het programma Onderzoekstalent is duidelijk dat binnen dat programma 21% van de juridische aanvragen werd toegekend. Het aantal niet-juridische aanvragen is echter niet bekend, dus kan het verschil met het percentage toegekende juridische aanvragen niet worden berekend. De cijfers omtrent Onderzoekstalent worden in deze paragraaf daarom niet verder betrokken in de analyse.

Een algemener beeld ontstaat als wij alle VI-aanvragen tezamen bekijken. In totaal zijn 4417 aanvragen in het kader van de VI (dus VENI, VID, VICI) domein SGW gedaan tussen 2012 en 2017. Gemiddeld werd in deze jaren van alle aanvragen 13% gehonoreerd. Van de 4417 aanvragen gaat het om 410 juridische aanvragen, en 4007 niet-juridische aanvragen. Figuur 2 laat het honoreringspercentage zien van beide soorten aanvragen.

Figuur 2: Toegekende juridische en niet-juridische aanvragen

Als we de data plaatsen in een tabel ontstaat het volgende beeld:

Tabel 2. Honoreringspercentages (juridische) voorstellen

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Totaal
Juridische voorstellen	63	60	51	79	73	84	410
Gehonoreerd	8% (5)	7% (4)	16% (8)	8% (6)	8% (6)	8% (7)	9% (36)
Niet-juridische voorstellen	568	622	650	674	711	782	4007
Gehonoreerd	15% (84)	14% (86)	13% (82)	13% (93)	13% (95)	10% (82)	13% (522)

Tabel 3. Honoreringen per discipline

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Totaal
Ingediend IER	31	33	22	32	36	47	201
Gehonoreerd	10% (3)	3% (1)	9% (2)	3% (1)	8% (3)	9% (4)	7% (14)
Ingediend STRAFC	24	13	13	17	12	19	98
Gehonoreerd	8% (2)	23% (3)	23% (3)	12% (2)	17% (2)	16% (3)	15% (15)
Ingediend STABES	0	3	7	11	8	7	36
Gehonoreerd	0% (0)	0% (0)	14% (1)	9% (1)	0% (0)	0% (0)	6% (2)
Ingediend PRIV	8	11	9	19	17	11	75
Gehonoreerd	0% (0)	0% (0)	22% (2)	11% (2)	6% (1)	0% (0)	7% (5)

Het valt op dat juridische aanvragen – met uitzondering van het jaar 2014 – minder vaak leiden tot de toekenning van een VI-subsidie dan niet-juridische VI-aanvragen in het SGW-domein. Waar gemiddeld 13% van de niet-juridische aanvragen wordt gehonoreerd, leiden de juridische aanvragen in slechts 9% van de gevallen tot een subsidie. Tegelijk lijkt sprake van een trend, waarbij de honoreringspercentages van juridische en niet-juridische voorstellen naar elkaar toegroeien.

Met een regressieanalyse bekeken we vervolgens de samenhang tussen het type aanvraag (juridisch of niet-juridisch) en de beslissing van NWO (honorering of niet-honorering). Anders gezegd: er wordt getoetst hoe groot de kans is dat het verschil in honoreringspercentages tussen juridische en niet-juridische aanvragen op toeval berust. De resultaten laten zien dat er een statistisch significant verschil is: het honoreringspercentage van juridische voorstellen ligt 3,8% lager dan dat van niet-juridische voorstellen ($\chi^2=13.79$, $p=.03$) (gecorrigeerd voor Verslagjaar). Het type aanvraag lijkt daarmee gevolgen te hebben voor de beslissing van NWO, maar de kracht van die samenhang is zeer zwak, oftewel: de verschillen zijn zeer klein.

2.4. Honoreringen per juridische discipline

Ten slotte is onderzocht hoeveel VI-aanvragen (VENI, VIDI, VICI) zijn toegekend als we de aanvragen uitsplitsen per juridische discipline. Tabel 3 geeft een overzicht.

Het beste scores de aanvragen met de code STRAFC. Tussen 2012 en 2017 wordt 15% van deze aanvragen gehonoreerd. In totaal kregen in zes jaren vijftien onderzoekers binnen deze discipline een beurs toegekend van NWO. Bij de aanvragen met code IER geldt een beduidend lager honoreringspercentage: slechts 7% van de aanvragen werd gehonoreerd. Vanwege het grotere aantal aanvragen leidt dat alsnog tot veertien beurzen voor onderzoekers binnen deze discipline.

Bij de civilisten (PRIV) is het honoreringspercentage eveneens 7%. Hier kregen binnen de zes jaren slechts vijf onderzoekers een VI-beurs. Bij de staats- en bestuursrechtjuristen is het honoreringspercentage slechts 6%. Ook bij het absolute aantal beurzen is het beeld voor deze discipline slecht: twee onderzoekers kregen in de zes jaren een beurs van NWO om onderzoek te doen. Een lineaire regressieanalyse waarin rekening wordt gehouden met het verslagjaar (het jaar waarin het voorstel is ingediend) en met het subsidie-instrument (Veni, Vidi, Vici) laat geen

statistisch significant verschil zien in honoreringspercentages tussen Disciplinecodes (privaatrecht, internationaal en Europees recht etc.) ($\chi^2=14.71$, $p=.26$). Ook analyses waarin alleen rekening wordt gehouden met het verslagjaar ($\chi^2=11.25$, $p=.19$) laten zo'n verschil niet zien. Indien naast de VI-resultaten ook de resultaten van Onderzoekstalent in de analyses worden betrokken, valt echter op dat voorstellen met de disciplinecode 'Strafrecht en criminologie' tussen de 10% en 19% meer kans hebben om gehonoreerd te worden dan andere juridische voorstellen ($\chi^2=26.93$, $p=.01$).

2.5. Analyse van samenvattingen van NWO-website en vergelijking met kwantitatieve data

Naast een analyse van de kwantitatieve data van NWO, hebben wij ook de samenvattingen van gehonoreerde VENI-, VIDI- en VICI-projecten (2012-2017) op de website van NWO bekeken. In totaal hebben wij 48 gehonoreerde aanvragen aangetroffen, die in de ogen van de auteurs in meer of mindere mate als juridisch of criminologisch onderzoek aangemerkt kunnen worden.

Het aantal juridische/criminologische honoreringen dat uit bestudering van de NWO-website voortvloeit is daarmee hoger dan het aantal honoreringen in de kwantitatieve data die wij van NWO hebben ontvangen. Dat valt op een aantal manieren te verklaren. Een verklaring is dat niet alle 48 gehonoreerde aanvragen waarvan wij de samenvatting hebben bekeken als primaire disciplinecode een juridische disciplinecode hebben gehad. Binnen de honoreringen zijn ook projecten aan te wijzen die weliswaar een juridische component hebben, maar waarschijnlijk primair als een bestuurskundige, politicologische of sociologische aanvraag zijn ingediend. Hoewel het verschil tussen het aantal honoreringen op de website en de kwantitatieve data dus waarschijnlijk kleiner is, moet ook niet worden uitgesloten dat de kwantitatieve data die wij van NWO hebben gekregen fouten bevatten.

Van de in totaal 48 gehonoreerde aanvragen hebben wij aan de hand van de samenvatting van het project ingeschat of het om hoofdzakelijk criminologisch onderzoek gaat, of dat het een hoofdzakelijk juridisch onderzoek betreft. Om iets te zeggen over de kansen van de juridische wetenschap bij het aanvragen van een beurs bij NWO is het van belang te weten hoeveel van deze aanvragen zagen op de strafrechtswetenschap en hoeveel op criminologie. Vanwege de koppeling van deze twee wetenschappelijke disciplines in één disciplinecode is het bij

NWO onbekend wat de precieze verdeling is binnen de ingediende aanvragen. Het blijkt dat in totaal elf van 48 gehonoreerde projecten een criminologisch project betreffen. In drie gevallen is er sprake van een combinatie van beide disciplines en in de overige 34 gevallen gaat het om een juridisch, niet-criminologisch project.

Bovenstaande bevindingen maken het mogelijk om het honoreringspercentage van juridische aanvragen nader te onderzoeken. Eerst hebben wij de gegevens aangepast naar aanleiding van het hogere aantal juridische honoreringen – en daarmee het lager aantal honoreringen van niet-juridische voorstellen – zoals dat naar voren komt in de analyse van de samenvattingen. Vervolgens hebben wij de elf criminologische voorstellen die gehonoreerd zijn als niet-juridisch voorstel aangemerkt. Ten slotte hebben wij – uitgaande dat de helft van de STRAFC-aanvragen strafrechtelijk en de andere helft criminologisch van aard is – het aantal van niet-gehonoreerde criminologische voorstellen ingeschat op 38 ((98 STRAFC aanvragen/2)-11), en deze voorstellen ook als niet-juridisch voorstel aangemerkt. Dan ontstaat het volgende beeld (zie tabel 4 hieronder).

Als wij de kwantitatieve data van NWO corrigeren door uit te gaan van een hoger aantal juridische honoreringen en bovendien de criminologische aanvragen en honoreringen aanmerken als niet-juridisch voorstel, dan is het honoreringspercentage van zuiver juridische aanvragen nog steeds lager dan het honoreringspercentage van niet-juridische voorstellen. Het verschil is dan – als wij een Pearson chi-kwadraattoets verrichten – niet langer statistisch significant ($p=0.14$).

In slechts 7 van de 37 gehonoreerde juridische projecten lijkt Nederlands recht het primaire onderzoeksonderwerp

Wij hebben op basis van de samenvatting per project eveneens ingeschat of de gehonoreerde onderzoeksprojecten meer georiënteerd zijn op de bestudering van het Nederlands recht of zich meer richten op internationaal, Europees recht of rechtsvergelijking. In slechts 7 van de 37 gehonoreerde juridische projecten lijkt Nederlands recht het primaire onderzoeksonderwerp. 65% ($n=24$) van de gehonoreerde projecten lijkt meer georiënteerd op het internationale of Europese recht. Van de overige projecten

zijn er drie rechtsvergelijkend van aard. Drie projecten richten zich uitsluitend op de bestudering van het recht van één buitenland zoals China of Egypte.

3. Discussie

Uit bovenstaande analyse volgen ten minste drie belangrijke resultaten. Een eerste uitkomst betreft de stijging (over het algemeen en in absolute zin) van het aantal juridische aanvragen. De stijging is opvallend, gezien de bezuinigingen, althans het gebrek aan extra investeringen in het hoger (wetenschappelijk) onderwijs in de voorbije jaren.⁹

Een tweede belangrijke bevinding is het honoreringspercentages van juridische voorstellen in vergelijking met niet-juridische voorstellen. De verschillen zijn klein, eerder kleiner dan groter geworden in de loop der jaren, niet altijd statistisch significant, en waar wel statistisch significante verbanden zijn gevonden, zijn de sterktes van de verbanden klein tot zeer klein.

Er wordt wel gesteld dat juridische onderzoekers weinig aanvragen en meestal weinig krijgen toegekend als ze wel een voorstel indienen.¹⁰ Dat moge zo zijn, maar in vergelijking met andere disciplines vallen de verschillen mee en lijken zij, voor zover ze er zijn, als gezegd eerder kleiner te zijn geworden dan groter. Weliswaar doen we het niet beter dan andere SGW-disciplines gezamenlijk (wij konden niet onderzoeken in hoeverre andere specifieke disciplines binnen SGW meer of minder succesvol zijn dan de juridische discipline), maar een beroep op het 'Calimero-complex',¹¹ waarbij we als juridische discipline duidelijk maken dat we achtergesteld worden, meer waardering verdienen, en daarom meer geld nodig hebben voor onderzoek, lijkt op basis van de resultaten dan ook niet terecht.

Ten derde laten de resultaten zien dat onderzoekers binnen de discipline Internationaal en Europees Recht weliswaar verreweg de meeste onderzoeks aanvragen indienen, maar dat het honoreringspercentage bij die discipline niet hoger ligt dan dat bij andere rechtsgebieden. Daarmee kunnen internationaal- of Europeesrechtelijke onderwerpen overigens nog altijd een grotere kans hebben om gefinancierd te worden. Een overgrote meerderheid van de gehonoreerde projecten lijkt immers georiënteerd te zijn op het internationale of Europese recht. Omdat niet bekend is hoe veel aanvragen gericht zijn op internationaal of Europees recht, is het moeilijk te zeggen of dit type onderzoek een grotere kans maakt om gehonoreerd te worden.

Wat wel opvalt, is dat de IER-discipline ondanks het lage honoreringspercentage wel in staat is om een groot aantal onderzoeks aanvragen in te dienen. Een eenduidige verklaring hiervoor is niet onmiddellijk voorhanden. Verhoudingsgewijs zijn onderzoekers op het terrein van

Tabel 4

	Niet gehonoreerd	Gehonoreerd	Totaal
Juridische voorstellen (zonder criminologie)	90% (324)	10% (37)	361
Niet-juridische voorstellen (met criminologie)	87% (3523)	13% (533)	4056
Totaal	87% (3847)	13% (570)	4417

internationaal en Europees recht op de meeste faculteiten niet oververtegenwoordigd. Wellicht is een verklaring te vinden in het feit dat wordt gekozen voor de code IER, omdat deze het meest relevant is. Het is bijvoorbeeld voorstelbaar dat rechtswetenschappers die werkzaam zijn binnen de discipline 'metajuridica' kiezen voor de code IER, omdat een code 'Metajuridica' ontbreekt. Dit kan ook gelden voor strafrechtswetenschappers, civilisten en staats- en bestuursrechtswetenschappers die een voorstel indienen dat een sterke internationale of Europese component heeft. Daarnaast zou het kunnen zijn dat medewerkers bij de vakgroepen 'IER' competitiever zijn ingesteld dan hun collega's bij de andere vakgroepen. Ook onderzoekers die van buiten Nederland aanvragen en daarna, bij honorering van het project, het project wensen uit te voeren aan een Nederlandse universiteit gebruiken deze 'code' mogelijk vaker dan onderzoekers die ten tijde van indienen al verbonden zijn aan een Nederlandse universiteit.

Verder valt op dat het honoreringspercentage bij voorstellen uit strafrechtelijke en criminologische hoek wel significant hoger is, maar dat dit vooral lijkt te komen door succesvolle criminologische voorstellen en niet zozeer door voorstellen van strafrechtelijke (niet-criminologische) aard. Dit zou verklaard kunnen worden door de methodologische onderbouwing van het criminologisch onderzoek, die aansluit bij de kaders van andere sociale wetenschappers en derhalve makkelijker te volgen is voor beoordelaars van buiten de juridische discipline.

Zowel qua honoreringspercentage als qua aantal verkregen beurzen zijn de privaatrechtelijke discipline en het staats- en bestuursrecht het minst succesvol in het binnenhalen van beurzen. In zes jaren kregen slechts enkele civilisten en staats- en bestuursrechtgeleerdheden de mogelijkheid om in het kader van Vernieuwingsimpuls gefinancierd onderzoek te verrichten. Helaas geven de data geen antwoord op de vraag of multi- of interdisciplinaire voorstellen een grotere kans op financiering hebben.

4. Conclusie

In deze bijdrage zijn aan de hand van door NWO verschaft gegevens honoreringspercentages van juridische en

Zowel qua honoreringspercentage als qua aantal verkregen beurzen zijn de privaatrechtelijke discipline en het staats- en bestuursrecht het minst succesvol in het binnenhalen van beurzen

niet-juridische (sociaal-wetenschappelijke) onderzoeks-aanvragen vergeleken, alsook de percentages tussen juridische sub-disciplines. De resultaten laten zien dat het aantal juridische onderzoeksaanvragen is toegenomen en dat de slagingskans van juridische voorstellen niet heel veel lager ligt (maar zeker niet hoger) dan die uit de andere disciplines gezamenlijk.

Het bovenstaande is niet meer dan een allereerste aanzet voor een feitelijke onderbouwing van en verdere discussie over de toekomst van juridisch onderzoek in Nederland. Het is ons streven als onderdeel van de *Werkgroep Rechtswetenschap* om die discussie verder op gang te brengen en vorm te geven. Die mogelijkheid bestaat op vrijdag 24 mei a.s. in Utrecht, waar, mede op basis van informatie uit andere landen, van gedachten kan worden gewisseld op het congres *De toekomst van de rechtswetenschap* (zie voor verdere informatie over het congres en over de aanmelding daarvoor <https://werkgroeprechtswetenschap.nl/>). •

9. Zie bijvoorbeeld *Ruimte voor investeringen en talent. Inzicht in de ambities en knelpunten van de Nederlandse universiteiten en mogelijke financiële oplossingen*, VSNU september 2018.

10. 'Meer geld nodig voor juridisch onderzoek', *Mr. Online* 21 maart 2017.

11. Zie P.C. Westerman, 'Het Calimero-gevoel van de jurist', Interview met prof. mr. Carel Stolker naar aanleiding van zijn boek *Rethinking the Law School: Education, Research, Outreach and Governance*, Cambridge: Cambridge University Press 2014, 472 p.', *NJB* 2015/961, afl. 20, p. 1348-1354.